

Jan Koura : Kyperská otázka v zahraniční politice Spojených států amerických v letech 1960 - 1974.

Rigorózní práce

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav světových dějin,
Seminář nejnovějších dějin

Praha, 2009, 105 str. rkp;

V české historiografii de facto neexistuje literatura – s výjimkou prací, které jsou věnovány přehledným dějinám Řecka – která by reflektovala novodobé dějiny Kypru. Tím více je nutné ocenit předloženou rigorózní studii Jana Koury o vztahu Spojených států k Afroditiině ostrovu v letech 1960 – 1974. Autorova sonda má tradiční charakter analýzy politicko – diplomatické problematiky a vychází z rozboru archivních pramenů britské i české provenience a z tiskem vydané dokumentace státního departmentu Spojených států. Kritická interpretace těchto zdrojů je ovšem založena i na rozsáhlém souboru kompetentní literatury a tisku. Závěrečná bibliografie je skutečně přesvědčivá. V tomto ohledu Koura bezpečně prokázal znalost historikova řemesla.

Rigorózní práce je uvedena stručným nástinem vztahu Spojených států vůči východnímu Středomoří v letech 1947 až 1960, kdy se tato oblast stala důležitým teritoriem probíhající studené války. Politickým cílem Spojených států, Řecka a Turecka v tomto geopoliticky významném prostoru bylo zamezit průniku Sovětského svazu na Blízký a Střední východ, ale jejich společné zájmy byly komplikovány odlišným chápáním konkrétních problémů daného geografického celku, mj. i tzv. kyperskou otázkou.

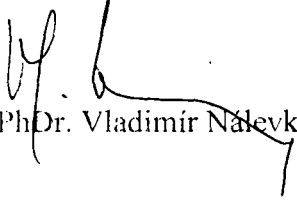
Jejímu rozboru a zvláště přístupu Washingtonu k Nikósii v 60. letech minulého století je věnována druhá kapitola. Autor akcentoval význam Kypru pro stabilitu jižního křídla Severoatlantické koalice, kdy řecko – turecké spory ohrožovaly její soudržnost. Kennedyho administrativa, kterou především znepokojil rostoucí vliv komunisticky orientované strany AKEL, ovšem nepostřehla roli rodícího se etnického konfliktu, kdy znesvářené kyperské komunity Řeků a Turků mohly iniciovat válečnou srážku mezi Ankarou a Athénami. Do vzniklé krize v r. 1964 zasáhla Johnsonova vláda a osobní dopis severoamerického prezidenta tureckému premiéru İnönümu citelně poznamenal americko – turecké vztahy. Sdílím autorův názor, že poněkud nediplomatický tón prezidentova listu byl ovlivněn tehdejší složitou vnitropolitickou a zahraničněpolitickou situací Spojených států.

Třetí kapitola prezentuje kyperskou krizi v červenci 1974, která byla zřejmě nejvýznamnějším konfliktem ve východním Středomoří po druhé světové válce. Přístup Spojených států k tomuto neuralgickému ohnisku byl ovlivněn diplomacií tehdejšího státního

tajemníka Henryho Kissingera, tj. programovým balancováním mezi oběma středomořskými spojenci – Tureckem a Řeckem. Nebyla to příliš šťastná volba, neboť nezabránila eskalaci vzniklé krize. Opět lze souhlasit s Kourovým závěrem o mezích Kissingerova konceptu „vyvažování moci“.

Mohu tedy svůj oponentský posudek uzavřít vysoce kládným hodnocením předložené rigorózní práce Jana Koury, kterou pokládám za příkladnou studii politicko – diplomatického charakteru. Proto ji mohu odpovědně doporučit k závěrečné obhajobě a navrhuji její publikaci.

V Praze, 10. dubna 2009

Prof. PhDr. Vladimír Nálečka, CSc